

روشنفکران دنیای عرب اندیشه هایشان را عملی نمی کنند

در میان اعراب گروه‌های زیادی از روشنفکران وجود دارند که از نظر من به چند دسته تقسیم می‌شوند.

در میان اعراب گروه‌های زیادی از روشنفکران وجود دارند که از نظر من به چند دسته تقسیم می‌شوند. یک گروه جزو چهره‌های دانشگاهی به شمار می‌آیند و گروه دیگری از روشنفکران که اکثریت را نیز تشکیل می‌دهند، در میان روزنامه‌نگاران و اصحاب رسانه جای می‌گیرند. همچنین در درون این گروه‌ها زیرگروه‌هایی وجود دارند که به لحاظ سطح علمی در یک مرتبه قرار ندارند. یکی از مشکلات اصلی که جهان عرب غربی در رابطه با روشنفکرانش با آن رو به روست، عامل مهاجرت است. دو نوع مهاجرت در میان روشنفکران عرب وجود دارد. یک دسته از آنها به کشورهای نفت‌خیز عربی خلیج فارس سفر می‌کنند که بیشتر به دلیل منافع اقتصادی صورت می‌گیرد. دسته دیگر که شایع‌ترین و تاثیرگذارترین مهاجرت روشنفکران عرب را در برمی گیرد مهاجرت به آمریکا، اروپا، استرالیا و کانادا با اهداف تحقیقاتی است. به همین دلیل سطح تحقیق و پژوهش در داخل کشورهای عربی مطلوب نیست و متأسفانه در بیشتر مواقع سیر نزولی نیز دارد. برخی از بهترین اندیشمندان عرب در کشور موطن‌شان سکنی ندارند. مشکلاتی که این دو نوع مهاجرت برای کشورهای عرب غربی به دنبال دارد، متفاوت است، مهاجرت گروه نخست که به مقصد کشورهای خلیج فارس از کشور خارج می‌شوند، هر چند هدف تحقیقاتی نیز دارد، اما بیشتر به منظور تأمین منافع اقتصادی صورت می‌گیرد. مهاجران روشنفکر عرب به دنیای غرب نیز در پی بررسی مسایل مدرن جهان و معتقد به بازایی و تجدید حیات رسوم و عقاید در سرزمین‌های مادری‌شان هستند. درباره تاثیر اندیشه روشنفکران مطرح در دنیای عرب نظیر محمد عبدالجباری، ابوزید و محمد ارکون که تاثیراتی بر برخی روشنفکران ایرانی نیز داشته‌اند، باید گفت که عامه مردم به اندیشه و گفته‌های آنان واکنش مثبت نشان می‌دهند. انتقاد من به این روشنفکران این است که آنان از اندیشه‌های نو سخن می‌گویند، اما کمتر به فکر عملی کردن آنها هستند. برای مثال، ابوزید با وجودی که درباره تفسیر قرآن نظریه‌هایی داشت و معتقد به تفسیر قرآن با شیوه‌ای جدید بود، اما هیچ گاه تفسیر جدیدی از قرآن ارائه نداد. البته در میان روشنفکرانی نیز وجود دارند که با این گروه متفاوتند و تنها به شعار دادن اکتفا نمی‌کنند. ادوارد سعید را می‌توان جزو این دسته از روشنفکران برشمرد.

دکتر رشدی راشد / استاد تاریخ علم، فیلسوف و متفکر مصری